

lehet hangfelvevő, hangversenylátogató vagy éppen irodalomkedvelő, sőt szülő, egyetemista diákot is találni ma már, aki néptáncgyűjtésben, irodalmi színpadon lelkes elkötelezettséget kapott különös tudása továbbörökítésére. Ez az egyéni íz nemcsak a művészeteknek, de a szakköri pedagógiánknak is sajátja.” (155—156. old.)

A *negyedik fejezetben* Victor András tollából olvashatunk a *természettudományi* szakkörök nevelési feladatairól, szervezési formáiról, típusairól; az elméleti, gyakorlati és egyéb tevékenységformákról. Emellett megismerhetünk két „élő” szakkört: a Kis kémikusok klubját (Fiedler Györgyné) és a Kis természettudós szakkört (Koleszár Márta). Mindkét írásban részletes foglalkozási vázlatot is találhatunk az érdeklődők.

A *matematikaszkörök* nevelési feladatairól, tartalmáról és metodikájáról Szerédi Éva gyűjtötte egybe a legfontosabb tudnivalókat (*ötödik fejezet*).

Ebből a munkából külön felhívjuk a figyelmet a „matematikai játékról” című részre, amelyben a játéktípusokról (témához kapcsolódó), a nyert stratégia felfedezése, „kitalálás” stb.) és a játékmódokról (páros, barkochba jellegű, valószínűségi játékok) kapunk egy összefoglaló képet. A fejezet további írásai: tematikajavaslat 8. osztályos geometriaszakkörhöz (Kiss Katalin); Matematikaszkör számítógépek felhasználásával (Puskás Albertné); Egy matematikai tehetőségmondó szakkör munkájából (Kiss Sándor).

A *technikaszakkörök* célja az, hogy . . . a technika különböző területei iránt érdeklődő, a technika elméleti és gyakorlati kérdéseiben elmélyedni tudó, a technikai problémák megoldása iránt vonzódnak tanulóknak olyan alkotó légkört és lehetőséget teremtsen, amely biztosítja a szakköri tagok személyiségének sokoldalú fejlődését, speciális tehetségük kibontakozását, és elősegíti pályaválasztásukat” — írja Binder Károly a *hatodik fejezet* előszavában (283. old.). Úgy gondoljuk, az érdeklődés felkeltésére elegendő pusztán az itt bemutatott szakkörök elnevezését felsorolni: szolgáltató (ezermester, karbantartó, barkács, szabás-varrás); közlekedési és modellező (járműbarát, közlekedési, repülőmodellező); elektro- és mikroelektro-technikai (elektrotechnikai, elektronikai, számítástechnikai); agrotechnikai (méhészeti, kertbarát, kisállattenyésztő); egyéb (műszaki rajz, háztartási) szakkör.

A *hetedik fejezet* a *szomatikus szakkörökkel* foglalkozik.

Megszívlelendőnek tartjuk Keresztesi Katalin „Nevelőmunka a diáksportkörökben” című tanulmányában írott alábbi sorait: „A civilizációs ártalmak kiküszöbölése, a mozgáshiány megszüntetése érdekében korszerűsíteni kell a tanulókat tanórai és tanórán kívüli testnevelését.” (321. old.) A tanulmányban több hasznos táblázatot is találunk. Pl.: heti ételmiszer-felhasználási javaslat; tápanyagszükséglet egy főre, egy napra (korcsoportonként különböző munkakategóriákban); néhány legfontosabb ételmiszer kalóriaérték-

ke. Gyakorló pedagógus kollégáink bizonyára örömmel fogadják az NDK-kutatók által kidolgozott „Az állóképesség fejlesztésének terve az 5. osztály részére” című programot, illetve a kondicionális képességek fejlesztésének itt közölt kéthetes tervét.

„A természetjárás a komplex nevelési lehetőségek ma még kiaknázatlan tárháza” — kezdi a „Turistaszakkör szervezése” című írást Tóth József. (348. old.) Mint írja: „ötletadóként” közread egy 10 foglalkozásra tervezett „házi” túravezető-képző tanfolyamtervet.

A *nyolcadik fejezetben* a komplex, integrált szakkörökről szól Trencsényi László, majd az utolsó, kilencedik fejezetben egy tapasztalatgyűjtemény teszi teljessé a kötet anyagát. A tapasztalataikat összegyűjtötték: Falus Tamásné (az énekkar — közösség); Szabados Árpád (játékok a GYIK-műhelyben); Vajthó László (az irodalom megszerettetése); Féjja Sándor (A filmklubokról); Egyed Kálmán (a pécsi Nevelési Központ táj- és néprajzi gyűjtőköre); Salamon Ferencné (színes szabaddió); Nagy István (egy néptánc szakkör útja a Bodrogköztől Havannaig).

A kézikönyv külön értéke, hogy a fejezetek végén gazdag bibliográfia segíti a további tájékozódást.

Bízunk benne, hogy az írások felsorolászerű bemutatásával is sikerült felhívni a kollégák figyelmét erre az értékes könyvre és ezen keresztül a szakköri munka kulcsfontosságú szerepére.

A Művelődési Minisztérium Alapfokú Nevelési Főosztálya, Budapest, 1987. 392 l.

DR. FARKAS KATALIN

Előd Nóra:

KÖRBE-KÖRBE KARIKÁBA

Érdeklődéssel vettem kézbe Előd Nóra háromszáz orosz nyelvi játékot és ötven kiszámolós mondókát tartalmazó könyvét, amely valóban hasznos segítője lehet minden orosz nyelvet tanító kollégának az orosz nyelv iránti érdeklődés felkeltésében és megtartásában.

A játék — az ismeretszerzés és az idegennyelvi ismerettrógerítés „rögös útjait” járhatóbbá teheti, megkönnyítheti és állandó motivációs forrásul szolgálhat az orosz nyelvet tanuló iskolás korosztály számára.

Dr. Fülöp Károly megállapítása — amely az előszóban olvasható — találoan jellemzi a játékos nyelvtanulást. „Játszva tanulni és tanulva játszani — ez minden nyelvtanuló (és nyelvtanár) álma.” Ez a külső megjelenésében is mutatós játékgyűjtemény segítséget nyújthat az „álom” valóra váltásához.

A szerző 8—14 éves gyermekeknek, vagyis az általános iskolásoknak szánja a kötetben szereplő játékokat, amelyeket az ismertetésen túl, gyakorlati tapasztalatai alapján rendszerezett és csoportosított. A 246—249. oldalak tartalmazzák a

Tervezte: dr. Hajdú Lajos

játékok életkor, nyelvi nehézségi fok, térigény és az automatizálható nyelvi készségek szerinti csoportosítását, amelynek segítségével a szaktanár megbízható szaktanácsot kap a játék optimális felhasználási lehetőségére is.

Az orosz nyelvi szakkorökön vagy kísérleti óvodás csoportokban sikeresen feldolgozható a korhatár nélkül játszható játékok (pl. Kezeket az asztalra, Tűz-víz, Mit visz a kishajó?). Az orosz kultúra játékos formában való megközelítése az iskolás korosztály számára is vonzó.

A mozgásos játékok a szellemi és a fizikai felfrissülést egyaránt szolgálják. A kisiskolások idegen nyelvi teljesítményszintjét egy találos kérdés vagy mondóka magasabb szintre serkenetheti. A felső tagozatos orosz nyelvi órákon passzivitást és gátlást feloldó, ugyanakkor kedvet és hangulatot teremtő lehet pl.: a Labdanyelvtan, vagy a Táncolj, bábu, vagy Amerikából jöttünk stb. játékok eljátszása.

A szerző nyelvtanári tapasztalatait méltón kamatoztatva hasznos felvilágosítást nyújt a szaktanár számára arról, hogy melyik játék milyen nyelvtani anyag rész begyakorlására alkalmazható. A főnév—melléknév, igeragozás játékos formában való begyakoroltatása jól szolgálja a nyelvtani ismeretek teljesítményképes tudássá alakítását. Az idegen nyelvi beszédkészség fejlesztése — a „Beszélgessünk!” „Mit kérdezzek?” „Mit kérdeztél?” „Tudsz kérdezni?” — beszédre készítő játékok eljátszásával a diák számára szinte észrevétlenül valósulhat meg. Előd Nóra bevezető tanulmánya a játékok módszerét kimerítő pontossággal írja le, jó ötleteket ad a szaktanárnak a játékok optimális felhasználására. Az orosz nyelvi órai felhasználás eredményességét jól szolgálja, hogy a játékok nagy része nem idegen a gyermekeknek, szinte a nemzetközileg is legelterjedtebb óvodás játékokra épít! Így a játék során maguk a gyerekek találják majd ki a játékok magyar megfelelőit. Az azonos játéksituáció megkönnyíti az orosz nyelvi kifejezések megértését és megjegyzését.

Az általános iskola IV. osztályában az orosz nyelv tanulás kezdetén az idegen nyelv új hangrendszerével való megismerkedés során különösen hasznosak lehetnek a kiszámolós mondókák. Az orosz nyelvi artikulációs bázis megszilárdításakor a magyar nyelvben elő nem forduló hangok (kemény l, kemény i) megtanításánál a kiszámolós mondókák melodikus formája a gyermekeknek érdekes és vonzó formában gyakoroltatja be a helyes orosz nyelvi kiejtést. A játékos forma észrevétlenül segít át a kezdeti nehézségeken, és elkedvetlenítés helyett inkább sikerélményhez juttatja az orosz nyelvvel ismerkedő kisiskolást.

A könyv ötletes játékait megismerve jó szívvel ajánlom mindazokt minden, a játékos szellem iránt fogékony orosz nyelv tanár kollégám figyelmébe.

Tankönyvkiadó, Bp., 1987. p. 251.

DR. HORVÁTH GYULÁNÉ

Szerkezeti földgömbnek is nevezik ezt a szemléltetőeszközt, amelyet a Tanért az utóbbi időben forgalmaz. Egy jól összeállított és megtervezett földgömbről van szó, amelyet egyszerűen lehet használni a földrajzóra keretein belül. Mint szemléltetőeszköz elsősorban az új lemeztectonika elméletben használt természetföldrajzi fogalmak kialakításánál nyújt hasznos segítséget a tanár számára. A földgömb — tervezésénél fogva — újszerűen ábrázolja a földfelszint, valamint belső felépítettségét, elsősorban a gömbhéjas szerkezetet. A metszet formájában elkészített földgömb két vastag (azaz geokémiai) és három vastag nélküli (azaz geofizikai) földmodell mutat be. Ezáltal szemléltethetővé teszi (színes formában) azokat az elméleteket, amelyek a múlt és jelen században születtek a Föld belseje differenciálódásának bizonyítására. A metszetek bemutatják a Föld belső felépítését, annak anyagi és fizikai jellemzőit. Jól lehet látni és szemléltetni a Föld belsejében kialakult sűrűség, nyomás, a földrengéshullámok terjedésének változásait, de jól ábrázolja a hőmérséklet alakulását, anyagi összetételét, a gömbhéjak vastagságát, a mélységi határfelületeket, valamint az óceáni és kontinentális lemezek vastagságkülönbségeit.

A földgömb alkalmas a Föld felületének tanulmányozására, szemléltetésére, a rajta ábrázolt jelek, színhátások segítségével több természetföldrajzi fogalom megmagyarázására. Tetszetősen alkalmazza a színfoltokat, színárnyalatokat egymás mellett a lényeg kiemelésére. Nagyszerűen határolja el az óceáni és kontinentális lemezeket egymástól, a törési felületeket, a transformvetőkkel szinte térben ábrázolva tünteti fel. A nagylemezek elnevezését a betűk nagyságával is jól érzékelteti, de a kislemezekből is többet feliratosan ábrázol, amelyet a tanulók könnyen, olvashatóan érzékelhetnek.

A szétszedhető földgömb-modell külső térképének, a lemeztectonikai elmélet tanításánál olyan fontos — a felszíni szerkezeti — morfológia és a természetföldrajzhoz szükséges egyéb felszínábrázolásokat együtt alkalmazza, melynek segítségével a tanulók jobban megértik az ok és okozati összefüggéseket. Lehetőseget ad a Föld belsejében és a felszínen lejátszódó folyamatok jobb megértéséhez, a jártasság megszerzéséhez, mint pl.: a gömbhéjas szerkezet kialakulása, a közetlemezek vízszintes mozgása, a fiatal lánc-hegységek alakulásának folyamata, a transformvetők kialakulása, a földrengés és a lemezszegélyek kapcsolata, a belső hőmérséklet összefüggése a kéregmozgással stb. Külön színnel ábrázolja a masszívumok helyét a kontinensek területén.

Mivel az általános iskolák és a gimnáziumok földrajz tananyagát a tanterv úgy határozza meg,